

Βρυξέλλες, 3.12.2025
COM(2025) 945 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Σχέδιο δράσης RESourceEU

**Επιτάχυνση της στρατηγικής μας για τις κρίσιμες πρώτες ύλες με στόχο την
προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα**

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ,
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Σχέδιο δράσης RESourceEU

**Επιτάχυνση της στρατηγικής μας για τις κρίσιμες πρώτες ύλες με στόχο την
προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιστορία έχει δείξει ότι όταν η ΕΕ θέτει επαρκώς φιλόδοξους στόχους και διαθέτει τα κατάλληλα εργαλεία, μπορεί να μειώσει ακόμη και βαθιά ριζωμένες εξαρτήσεις. Αυτό αποδείχθηκε με το σχέδιο REPowerEU⁽¹⁾, με το οποίο αναδιαμορφώθηκε το ενεργειακό τοπίο της Ένωσης, μεταξύ άλλων με τη σταδιακή κατάργηση των εισαγωγών ρωσικού αερίου. Σήμερα, η Επιτροπή εκδίδει το σχέδιο δράσης RESourceEU ακολουθώντας παρόμοια λογική ελαχιστοποίησης των κινδύνων και διαφοροποίησης των κρίσιμων πρώτων υλών. Το RESourceEU κινητοποιεί ευρύ φάσμα εργαλείων πολιτικής, καθώς και ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, ώστε η ΕΕ με από κοινού συνεργασία, να επιταχύνει την εφαρμογή της στρατηγικής της για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, να μειώσει τις κρίσιμες εξαρτήσεις της και να ενισχύσει την οικονομική της ασφάλεια.

Ήδη από το 2024 η ΕΕ έχει προτείνει φιλόδοξα μέτρα στην ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες (CRMA)⁽²⁾. Στην εν λόγω πράξη τίθενται σαφείς στόχοι για την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ: έως το 2030, η ΕΕ θα πρέπει να έχει την ικανότητα να εξορύσσει το 10 %, να επεξεργάζεται το 40 % και να ανακυκλώνει το 25 % των πρώτων υλών στρατηγικής σημασίας που καταναλώνει⁽³⁾. Παράλληλα, η ΕΕ θα πρέπει να διαφοροποιήσει τις πηγές εφοδιασμού της ώστε η εξάρτησή της από μία μόνο χώρα να μην υπερβαίνει το 65 % της ζήτησης. Μολονότι η κατεύθυνση είναι σαφής, είναι σημαντικό να επιταχύνουμε την πρόοδό μας προς την επίτευξη του στόχου.

Οι κρίσιμες πρώτες ύλες είναι απαραίτητες για την ανταγωνιστικότητα, την καθαρή ενέργεια και την ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ, καθώς και για την κάλυψη των αμυντικών και αεροδιαστημικών αναγκών της και την επισιτιστική ασφάλεια. Ωστόσο, για τις περισσότερες κρίσιμες πρώτες ύλες (συμπεριλαμβανομένων των 26 που είναι συναφείς για την ενεργειακή μετάβαση), η ΕΕ εξαρτάται υπερβολικά από εισαγωγές από τρίτες χώρες. Η Κίνα κυριαρχεί παγκοσμίως στην παραγωγική ικανότητα σε όλα τα στάδια της αξιακής αλυσίδας, από την εξόρυξη έως την παραγωγή μετάλλων και την κατασκευή

⁽¹⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/actions-and-measures-energy-prices/repowereu-3-years_el.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1252 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την εξασφάλιση ασφαλούς και βιώσιμου εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1724 και (ΕΕ) 2019/1020.

⁽³⁾ Οι πρώτες ύλες στρατηγικής σημασίας αποτελούν υποσύνολο των κρίσιμων πρώτων υλών, οι οποίες ορίζονται στην ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και χρησιμοποιούνται σε στρατηγικές τεχνολογίες για την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση, καθώς και για την αμυντική και την αεροδιαστημική βιομηχανία. Οι κρίσιμες πρώτες ύλες και οι πρώτες ύλες στρατηγικής σημασίας παρατίθενται στα παραρτήματα 1 και 2 της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες.

μαγνητών⁽⁴⁾. Η εν λόγω κυρίαρχη θέση δημιουργεί εξαρτήσεις για την ΕΕ και για άλλους εταίρους, οι οποίες εργαλειοποιούνται όλο και περισσότερο για γεωπολιτικούς σκοπούς και έχουν την ικανότητα να επηρεάσουν σημαντικά τον παραγωγικό τομέα της ΕΕ. Η κρίση στον εφοδιασμό με κρίσιμες πρώτες ύλες αποτελεί πραγματική και άμεση απειλή για την ΕΕ.

Η αυξανόμενη ζήτηση για κρίσιμες πρώτες ύλες οδηγεί σε γεωπολιτικό αδιέξοδο όσον αφορά την πρόσβαση σε πόρους. Η Κίνα ακολουθεί μια προσέγγιση που καλύπτει το σύνολο της αλυσίδας εφοδιασμού, αξιοποιώντας την ισχύ της στην αγορά κρίσιμων πρώτων υλών με στόχο τη σταθερή επέκταση της κυρίαρχης θέσης της σε βασικές κατάντη αξιακές αλυσίδες (μπαταρίες, ηλεκτρικά οχήματα και ανεμογεννήτριες). Αυτό επιτυγχάνεται μέσω συνδυασμού πολιτικών και πρακτικών που δεν στηρίζονται στην οικονομία της αγοράς, μεταξύ άλλων με επιδοτήσεις σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα, οι οποίες συμβάλλουν στην κλιμάκωση της εγχώριας παραγωγής, στη δημιουργία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, στη χρήση επιθετικών πρακτικών προσφοράς και τιμολόγησης, στον εξαναγκασμό μεταφοράς τεχνολογίας και στην πραγματοποίηση επενδύσεων που αποσκοπούν στον έλεγχο των αξιακών αλυσίδων σε τρίτες χώρες.

Επιπλέον, κατά την τελευταία τριετία, η Κίνα έχει θεσπίσει σειρά μέτρων ελέγχου των εξαγωγών, τα οποία καλύπτουν κρίσιμες πρώτες ύλες, όπως ο γραφίτης, το γάλλιο, το βολφράμιο, το βισμούθιο, το γερμάνιο και οι σπάνιες γαίες, αλλά και τελικά προϊόντα, όπως οι μπαταρίες, ή εξοπλισμό που σχετίζεται με την επεξεργασία σπάνιων γαιών. Στους περιορισμούς που επιβλήθηκαν την 9η Οκτωβρίου 2025 περιλαμβάνονταν εξωεδαφικοί έλεγχοι σε κάθε βιομηχανικό ή αμυντικό προϊόν που περιέχει συγκεκριμένες κρίσιμες πρώτες ύλες. Η αναστολή των περιορισμών κατά ένα έτος παρέχει μόνο προσωρινή και μερική διευκόλυνση. Οι βιομηχανικοί παράγοντες της ΕΕ εξακολουθούν να επηρεάζονται από άλλα μέτρα που παραμένουν σε ισχύ, τα οποία δημιουργούν διοικητικά εμπόδια και καθυστερήσεις στις αποστολές προϊόντων. Οι Ευρωπαίοι κατασκευαστές αυτοκινήτων και μηχανημάτων, καθώς και οι κατασκευαστές ιατροτεχνολογικών προϊόντων, σπεύδουν να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό τους με μόνιμους μαγνήτες σπάνιων γαιών. Καθώς οι εναλλακτικές λύσεις που είναι διαθέσιμες στην αγορά είναι περιορισμένες, συχνά αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις, καθώς δεν είναι σαφές το πότε θα χορηγηθούν οι άδειες, ενώ υπόκεινται στην υποχρέωση παροχής ευαίσθητων επιχειρηματικών πληροφοριών.

Η εν λόγω κατάσταση ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε διακοπές παραγωγής και, τελικά, σε κλείσιμο εγκαταστάσεων και σε απολύσεις, ενώ παράλληλα υπονομεύονται η οικονομική ασφάλεια, η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα και οι στόχοι μετάβασης της ΕΕ. Επίσης, όσον αφορά ορισμένες κρίσιμες πρώτες ύλες, οι σημαντικές εξαρτήσεις ενέχουν τον κίνδυνο να παρεμποδίσουν την ικανότητα της ΕΕ να επιτύχει τους στόχους αμυντικής ετοιμότητας για το 2030 και να στηρίξει στρατιωτικά την Ουκρανία, θέτοντας έτσι σε άμεσο κίνδυνο την ασφάλεια και υπονομεύοντας την επίτευξη των στόχων της ανακοίνωσης για την ευρωπαϊκή οικονομική ασφάλεια⁽⁵⁾. Η διασφάλιση της ανθεκτικότητας αυτών των στρατηγικών αλυσίδων εφοδιασμού, η προστασία τους από εξωτερικές παρεμβάσεις και η πρόληψη επικίνδυνων εξαρτήσεων συγκαταλέγονται επίσης στους κύριους στόχους οικονομικής ασφάλειας. Άλλοι παγκόσμιοι παράγοντες έχουν λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεών τους, όπως οι Ηνωμένες

⁽⁴⁾ Carrara, S., Baldassarre, B., Jakimów, M., Kuzov, T., Mc Govern, L. et al., Deep dive on critical raw materials for wind turbines in the EU (Ανάλυση σε βάθος των κρίσιμων πρώτων υλών για τις ανεμογεννήτριες στην ΕΕ), Black, C. (συντάκτης), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/5665594>, JRC141759.

⁽⁵⁾ COM(2025) 977 final.

Πολιτείες, οι οποίες συνάπτουν συμφωνίες για έργα κρίσιμων πρώτων υλών μέσω σύναψης συμφωνιών αγοράς και υπογράφουν συμβάσεις συνεργασίας με χώρες-εταίρους.

Μέσω μιας συνεκτικής προσέγγισης της «Ομάδας Ευρώπη», απαιτείται πλέον η ανάληψη ισχυρότερων και ταχύτερων μέτρων στην ΕΕ, καθώς οι δυνάμεις της αγοράς δεν μπορούν από μόνες τους να επιτύχουν την αναγκαία διαφοροποίηση. Λόγω των άνισων όρων ανταγωνισμού, η παραγωγή στην ΕΕ είναι συχνά πιο δαπανηρή από ό,τι σε άλλες περιοχές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της παραγωγής μόνιμων μαγνητών, το κόστος της οποίας μπορεί να είναι τρεις φορές υψηλότερο. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους που ποικίλλουν από τις τιμές της ενέργειας έως τα αυστηρότερα ρυθμιστικά περιβάλλοντα. Επιπλέον, η απόλυτη χειραγώγηση της αγοράς από φορείς που ήδη λειτουργούν σ' αυτή δημιουργεί αστάθεια των τιμών και υπονομεύει την επιχειρηματική βιωσιμότητα των ευρωπαϊκών έργων κρίσιμων πρώτων υλών. Το γεγονός αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά για τις ευρωπαϊκές κατάντη βιομηχανίες από το να δεσμεύονται με μακροπρόθεσμες συμφωνίες αγοράς με προμηθευτές της ΕΕ. Η ΕΕ πρέπει να άρει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις προκειμένου να δραστηριοποιηθούν σε μια αγορά υψηλής συγκέντρωσης, ιδίως όταν άλλοι παράγοντες εφαρμόζουν πρακτικές και συμπεριφορές που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και υπαγορεύονται από γεωπολιτικά ή άλλα μη οικονομικά συμφέροντα.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκδίδει το **σχέδιο δράσης RESourceEU** για να επιταχυνθεί η επίτευξη των στόχων της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, να διατηρηθεί και να επεκταθεί η παραγωγή πρωτογενών και δευτερογενών κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ, να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της ΕΕ έναντι των διαταραχών του εφοδιασμού και να χαραχθεί πορεία προς την ταχύτερη διαφοροποίηση των αλυσίδων εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες. Ως εκ τούτου, το σχέδιο δράσης RESourceEU συμπληρώνει άλλα μέτρα που προωθούν τους ενωσιακούς στόχους για την οικονομική ασφάλεια, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής προσέγγισης που παρουσιάζεται στην ανακοίνωση για την οικονομική ασφάλεια, και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στην ανακοίνωση με τίτλο «Συμφωνία για καθαρή βιομηχανία»⁽⁶⁾.

Μολονότι το σχέδιο δράσης μπορεί να υποστηρίξει όλες τις κρίσιμες πρώτες ύλες, άμεση έμφαση δίνεται στην ενίσχυση των αξιακών αλυσίδων των μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών, των πρώτων υλών μπαταριών και των πρώτων υλών που σχετίζονται με την άμυνα, δεδομένης της στρατηγικής τους διάστασης για την επίτευξη των στόχων ανταγωνιστικότητας, μετάβασης και αμυντικής ετοιμότητας της Ευρώπης. Για τον σκοπό αυτόν, το παρόν σχέδιο δράσης προβλέπει μέτρα για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των έργων κρίσιμων πρώτων υλών που μπορούν να τεθούν σε λειτουργία έως το 2029. Μόλις τεθούν σε λειτουργία τα εν λόγω έργα, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη μείωση των εξαρτήσεων της ΕΕ και να προωθήσουν την υπόλοιπη αξιακή αλυσίδα, βοηθώντας να τεθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας ανταγωνιστικής βιομηχανίας κρίσιμων πρώτων υλών στην Ευρώπη και την επιτυχή επίτευξη όλων των υφιστάμενων και μελλοντικών στρατηγικών έργων κρίσιμων πρώτων υλών. Η κυκλικότητα θα αποτελέσει κεντρικό παράγοντα διευκόλυνσης αυτής της προσπάθειας, με γνώμονα τη στήριξη των έργων ανακύκλωσης και την ανάπτυξη ρυθμιστικών κινήτρων για την ανάκτηση πρώτων υλών.

⁽⁶⁾ COM(2025) 85 final.

1. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

Η πρόκληση των κρίσιμων πρώτων υλών απαιτεί στρατηγική εποπτεία και μακροπρόθεσμη ευρωπαϊκή διαρθρωτική αντιμετώπιση για την εκπλήρωση των στόχων της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και του RESourceEU.

Το 2026 η Επιτροπή, αντλώντας διδάγματα από την πείρα που έχει αποκτήσει ο Ιαπωνικός Οργανισμός για τα Μέταλλα και την Ενεργειακή Ασφάλεια (JOGMEC), θα ιδρύσει το ευρωπαϊκό κέντρο κρίσιμων πρώτων υλών (στο εξής: κέντρο), του οποίου η αποστολή θα είναι να διευκολύνει την εξασφάλιση της πρόσβασης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε κρίσιμες πρώτες ύλες. Το κέντρο θα αναπτύξει συστημικές πληροφορίες σχετικά με την αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών και τις πρωτογενείς και δευτερογενείς αγορές, με σκοπό την τεκμηρίωση των ευρωπαϊκών και εθνικών δράσεων όσον αφορά τις επενδύσεις, τη δημιουργία αποθεμάτων και τις από κοινού αγορές.

Το κέντρο, αξιοποιώντας αυτές τις πληροφορίες, θα διαδραματίσει καίριο ρόλο στον προσανατολισμό των δράσεων και της χρηματοδότησης, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού κρίσιμων πρώτων υλών και, ιδίως, στα στρατηγικά έργα, καθώς θα βασιστεί σε χρηματοδοτικά μέσα που έχουν προσαρμοστεί στις ανάγκες των έργων, κυμαινόμενα από δάνεια και εγγυήσεις έως ίδια κεφάλαια, σε συνεργασία με δημόσια και ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ταμεία κρίσιμων πρώτων υλών των κρατών μελών. Το κέντρο, ενεργώντας ως διαχειριστής χαρτοφυλακίου, θα δραστηριοποιείται σε εγχώριο και παγκόσμιο επίπεδο με στόχο την οικοδόμηση μιας διαφοροποιημένης, βιώσιμης και ασφαλούς πρωτογενούς και δευτερογενούς αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών. Το κέντρο θα παρακολουθεί επίσης τα έργα καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ανάπτυξης και λειτουργίας τους, ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία επέκταση και η συνέχιση της υλοποίησής τους στην ΕΕ και σε αξιόπιστες χώρες-εταίρους.

Το κέντρο θα λειτουργεί ως ασπίδα για τη στήριξη της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και της ανθεκτικότητας της ενιαίας αγοράς διευκολύνοντας την ανάπτυξη στρατηγικών αποθεμάτων πρωτογενών και δευτερογενών κρίσιμων πρώτων υλών, σε συντονισμό με τους βιομηχανικούς παράγοντες της ΕΕ και τα κράτη μέλη. Για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των έργων και η ανάπτυξη των αποθεμάτων, το κέντρο θα διαθέτει την εξουσία που απαιτείται ώστε να ασκεί από κοινού δραστηριότητες αγοράς και να αντιστοιχίζει τη ζήτηση και την προσφορά. Το κέντρο θα δώσει επίσης προτεραιότητα στην αγορά κρίσιμων πρώτων υλών που σχετίζονται με στρατηγικούς τομείς της Ένωσης, όπως η αεροδιαστημική και η άμυνα, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα με τις προσπάθειες που κάνουν τα ίδια τα κράτη μέλη και η βιομηχανία για τη δημιουργία αποθεμάτων.

Το κέντρο θα αρχίσει να λειτουργεί το 2026 και θα στηριχθεί στους μηχανισμούς που προβλέπονται στην ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και στο RESourceEU. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης τη θέσπιση νομοθετικών μέσων έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026, ώστε να εφοδιαστεί με τα απαραίτητα εργαλεία για τη διεξαγωγή όλων των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων σε δεύτερο στάδιο.

2. ΠΡΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΕΡΓΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Ο προσδιορισμός και η στήριξη των σχετικών έργων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάδυση μιας ευρωπαϊκής αλυσίδας εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες και τη διασφάλιση της διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού της ΕΕ. Η Επιτροπή έχει ήδη εγκρίνει 60 στρατηγικά έργα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, από τα οποία τα 13 σε τρίτες χώρες ⁽⁷⁾. Ορισμένα από τα εν λόγω στρατηγικά έργα, καθώς και άλλα έργα κρίσιμων πρώτων υλών, μπορούν να υλοποιηθούν σε πολύ βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, ώστε να συνδράμουν την ΕΕ να μειώσει τις εξαρτήσεις της από μία μόνο χώρα καταγωγής κατά 30 έως 50 % το αργότερο έως το 2029 σε ό,τι αφορά τις αξιακές αλυσίδες μπαταριών, σπάνιων γαιών και πρώτων υλών που σχετίζονται με την άμυνα ⁽⁸⁾. Προκειμένου να επιτευχθεί η αναγκαία παραγωγική ικανότητα, για τα εν λόγω έργα πρέπει να κινητοποιηθεί ποσό ύψους περίπου 2,15 δισ. EUR για την κάλυψη των εκτιμώμενων χρηματοδοτικών αναγκών των έργων σε επίπεδο κεφαλαιουχικών και λειτουργικών δαπανών. Αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς δημόσια παρέμβαση ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι των έργων και να κινητοποιηθούν οι σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις που είναι αναγκαίες.

Συνεπώς, πρέπει να κινητοποιηθούν εργαλεία ελαχιστοποίησης των κινδύνων και να αρθούν οι ρυθμιστικοί φραγμοί ώστε να επιταχυνθεί η έναρξη της παραγωγής στο πλαίσιο των εν λόγω σημαντικών έργων. Σε διαφορετική περίπτωση, τα έργα θα εξακολουθήσουν να περιορίζονται από την απροθυμία των επενδυτών να δεσμευτούν σε μακροπρόθεσμες και πολύπλοκες δραστηριότητες και από το περιορισμένο ενδιαφέρον του κατάντη κλάδου παραγωγής για τη σύναψη συμβάσεων αγοράς μελλοντικής παραγωγής.

2.1. Δημιουργία κόμβου χρηματοδότησης κρίσιμων πρώτων υλών για την επιτάχυνση των έργων κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ και στις χώρες-εταίρους

Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τα δημόσια και ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν ήδη δεσμευτεί να στηρίζουν τα στρατηγικά έργα που επιλέχθηκαν στις αρχές του τρέχοντος έτους στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Επίσης, για την προώθηση της ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών απαιτούνται επαρκή ιδιωτικά κεφάλαια από το εσωτερικό της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση της πρόσβασης των εταιρειών της ΕΕ σε ιδιωτική χρηματοδότηση σε κάθε στάδιο του κύκλου ζωής τους.

Υπάρχει μια σειρά χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ που παρέχουν στήριξη στην αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών. Στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων του **Ταμείου Καινοτομίας** για το 2024 ανατέθηκαν πέντε έργα κρίσιμων πρώτων υλών ύψους 376 εκατ. EUR, και ειδικότερα το στρατηγικό έργο Polvolt για την κατασκευή μονάδας ανακύκλωσης χαμηλών εκπομπών για πρώτες ύλες μπαταριών στην Πολωνία. Επιπλέον, αρκετά έργα του Ταμείου Καινοτομίας έχουν λάβει τη σφραγίδα STEP για τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης σε εθνικό επίπεδο. Το **Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης** έχει παράσχει χρηματοδότηση ύψους 18,7 εκατ. EUR στο έργο Rare earths magnet που προωθείται από την εταιρεία Neo Performance στην Εσθονία.

(7) https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/strategic-projects-under-crma/selected-projects_el.

(8) Εκτιμήσεις βάσει της προγραμματισμένης παραγωγικής ικανότητας που έχει ανακοινωθεί.

Στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής της πρωτοβουλίας στον τομέα των κρίσιμων πρώτων υλών, η **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων** (στο εξής: ΕΤΕπ) δεσμεύεται να παράσχει χρηματοδότηση ύψους έως και 2 δις. EUR ετησίως για έργα που σχετίζονται με κρίσιμες πρώτες ύλες, μέσω δανείων, επιχειρηματικών δανείων και ιδιωτικών κεφαλαίων ⁽⁹⁾. Μέχρι σήμερα, η ΕΤΕπ έχει ήδη παράσχει χρηματοδότηση στα στρατηγικά έργα UpCatalyst (επεξεργασία γραφίτη) και Keliber (εξόρυξη και επεξεργασία λιθίου) μέσω σύναψης δανειακών συμβάσεων, με τη στήριξη επίσης του προγράμματος InvestEU. Η ΕΤΕπ έχει θέσει σε εφαρμογή ειδικές υπηρεσίες συμβουλευτικής στήριξης για έργα κρίσιμων πρώτων υλών ώστε να βοηθήσει τα εν λόγω έργα να καταστούν περισσότερο ελκυστικά για τραπεζική χρηματοδότηση, παρέχοντας τεχνική βοήθεια και καθοδήγηση σχετικά με τη διάρθρωση των έργων για την προσέλκυση επενδύσεων.

Η **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης** (στο εξής: ΕΤΑΑ), με τη στήριξη της Επιτροπής, δρομολόγησε μηχανισμό για την κινητοποίηση 100 εκατ. EUR με σκοπό την επένδυση μετοχικού κεφαλαίου σε έργα εξερεύνησης κρίσιμων πρώτων υλών ⁽¹⁰⁾. Η ΕΤΑΑ πραγματοποίησε επίσης επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου ύψους περίπου 6 εκατ. EUR στο στρατηγικό έργο EuroManganese στην Τσεχική Δημοκρατία και 3,6 εκατ. EUR στο στρατηγικό έργο Sarytogan Graphite στο Καζακστάν ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾. **Η χρηματοδότηση για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων σε επίπεδο ΕΕ είναι απαραίτητη για να στηριχθεί η ανάπτυξη αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών της ΕΕ, ωστόσο απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες μέσω πρακτικής προσέγγισης που είναι προσανατολισμένη στα αποτελέσματα και στα έργα.** Ως σημείο εκκίνησης, η Επιτροπή θα συντονίσει τις υφιστάμενες κατακερματισμένες πηγές χρηματοδότησης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, καθώς και τους διάφορους εμπλεκόμενους φορείς. Η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνοχή όλων αυτών των δράσεων, από τη χρηματοδότηση της έρευνας έως την αύξηση της χρηματοδότησης και τη διαχείριση των επιχορηγήσεων. Επίσης, η Επιτροπή θα κάνει προσπάθειες ώστε να μην αποσυνδέονται τα μέσα εσωτερικής δράσης από τα μέσα εξωτερικής δράσης με σκοπό την προώθηση όλων των έργων που είναι σημαντικά για την ΕΕ και τη διασφάλιση μιας προσέγγισης αξιακής αλυσίδας ως προς τα έργα κρίσιμων πρώτων υλών, λαμβανομένης υπόψη της συμβολής των ΜΜΕ.

Η Επιτροπή θα δημιουργήσει έναν κόμβο χρηματοδότησης κρίσιμων πρώτων υλών με στόχο τον στρατηγικό συντονισμό της χρηματοδοτικής στήριξης, την παροχή τεχνικής βοήθειας σε φορείς υλοποίησης έργων και σε εθνικές διοικήσεις και την επιτάχυνση της ανάπτυξης των έργων. Στον κόμβο χρηματοδότησης θα ενοποιηθούν διάφορες πηγές χρηματοδότησης για την παροχή στήριξης σε σχετικά έργα κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανακύκλωση, καθώς και σε διαφορετικά επίπεδα τεχνολογικής ωριμότητας (από την καινοτομία έως τη διείδυση στην αγορά):

- Το **InvestEU** παρέχει σημαντική δυνατότητα ελαχιστοποίησης των κινδύνων για έργα κρίσιμων πρώτων υλών κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας. Κατά την περίοδο 2026-2027 η Επιτροπή αναμένει να κινητοποιήσει περίπου 2 δις. EUR σε πρόσθετες επενδύσεις που σχετίζονται με τις κρίσιμες πρώτες ύλες, μεταξύ άλλων χάρη στην ενίσχυση της δέσμης μέτρων Omnibus του InvestEU.

⁽⁹⁾ <https://www.eib.org/en/press/all/2025-156-eib-steps-up-financing-for-european-security-and-defence-and-critical-raw-materials>.

⁽¹⁰⁾ Η ΕΤΑΑ και η ΕΕ θα κινητοποιήσουν έως και 100 εκατ. EUR για επενδύσεις σε κρίσιμες πρώτες ύλες.

⁽¹¹⁾ [Euro Manganese equity | We invest in changing lives](#) (Μετοχικό κεφάλαιο στο Euro Manganese. Επενδύουμε για να αλλάξει η ζωή μας).

⁽¹²⁾ [AsxDownload.aspx](#).

- Επιπλέον, το **Ταμείο Καινοτομίας** θα στηρίζει καινοτόμα έργα κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών: στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων του 2025 θα διατεθούν 1 δισ. EUR για την παραγωγή καθαρής τεχνολογίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των αξιακών αλυσίδων κρίσιμων πρώτων υλών για την ανάπτυξη εφαρμογών που στηρίζονται στην καθαρή τεχνολογία στην ΕΕ, όπως για μόνιμους μαγνήτες σπάνιων γαιών και μπαταρίες.
- Επίσης, στόχος της δέσμης μέτρων για τη στήριξη της κατασκευής συσσωρευτών, η οποία διαθέτει κονδύλιο ύψους 1,8 δισ. EUR, θα είναι η χρηματοδότηση έργων κρίσιμων πρώτων υλών που είναι ζωτικής σημασίας για την αξιακή αλυσίδα των μπαταριών, όπως είναι ιδίως το λίθιο, το κοβάλτιο, το νικέλιο, το μαγγάνιο και ο γραφίτης, με ποσό ύψους έως 300 εκατ. EUR.
- Δεδομένης της σημασίας τους για την αμυντική βιομηχανία, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη προκειμένου να ενσωματωθούν οι κρίσιμες πρώτες ύλες ως τομέας προτεραιότητας στο πλαίσιο του καθεστώτος ασφάλειας εφοδιασμού και των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης για το επικείμενο **πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία** ⁽¹³⁾.

Το 2026 η Επιτροπή θα εφαρμόσει μια νέα προσέγγιση για τη χρηματοδότηση έργων, η οποία θα επικεντρώνεται στην αύξηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των έργων κρίσιμων πρώτων υλών μέσω της παροχής κινήτρων και της διασφάλισης της απορρόφησής τους στην ΕΕ. Η εν λόγω προσέγγιση θα δώσει μεγαλύτερη σημασία στην αύξηση της ζήτησης για διαφοροποιημένες και ανθεκτικές αλυσίδες εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες στην ΕΕ.

Το 2026 θα διατεθούν από το **Ταμείο Καινοτομίας** τουλάχιστον 700 εκατ. EUR στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων που αφορά την παραγωγή καθαρής τεχνολογίας και τις αλυσίδες εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες. Στο πλαίσιο της εν λόγω πρόσκλησης, τόσο τα έργα καθαρής τεχνολογίας όσο και τα έργα κρίσιμων πρώτων υλών θα είναι επιλέξιμα για υποβολή αίτησης και η Επιτροπή θα προωθήσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση δίνοντας προτεραιότητα σε έργα παραγωγής καθαρής τεχνολογίας — προμήθεια κρίσιμων πρώτων υλών σε αξιόπιστους εταίρους μέσω σύναψης εγχώριων συμβάσεων αγοράς μελλοντικής παραγωγής ή από άλλες διαφοροποιημένες πηγές εφοδιασμού. Όταν ο φορέας υλοποίησης του έργου αποδείξει ότι αυτό δεν είναι εφικτό, θα απαιτείται ένα σχέδιο ταχείας διαφοροποίησης του εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες. Τα κράτη μέλη θα κληθούν να συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση της εν λόγω πρόσκλησης με τη μορφή επιχορήγησης ως υπηρεσίας, κατά τρόπο συμβατό με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τον σχεδιασμό χρηματοδοτικών μέσων ελαχιστοποίησης των κινδύνων, όπως οι συμβάσεις επί διαφοράς, ώστε να δοθούν περαιτέρω κίνητρα για τέτοιου είδους συμβάσεις αγοράς μελλοντικής παραγωγής.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΕ για την οικονομική ασφάλεια, είναι ουσιαστικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι τα έργα που υποστηρίζονται θα συνεχίσουν να επιτυγχάνουν την ασφάλεια του εφοδιασμού. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με την ΕΤΕπ και την ΕΤΑΑ για τον καθορισμό αυστηρών προϋποθέσεων

⁽¹³⁾ <https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edip-dedicated-programme-defence-el>.

ώστε να διασφαλιστεί ότι τα έργα κρίσιμων πρώτων υλών που υποστηρίζονται από κονδύλια της ΕΕ αποφέρουν αποτελέσματα στις αγορές για τις οποίες προορίζονται.

Το κέντρο κρίσιμων πρώτων υλών θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην παρακολούθηση και τη στήριξη της ανάπτυξης και της υλοποίησης έργων και θα **συντονίζει τις δραστηριότητες του κόμβου χρηματοδότησης κρίσιμων πρώτων υλών.**

Συνολικά, στο πλαίσιο της προσέγγισης «Ομάδα Ευρώπη», η ΕΕ θα πρέπει να κινητοποιήσει ενωσιακά κονδύλια ύψους 3 δισ. EUR εντός των επόμενων 12 μηνών για την άμεση στήριξη της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών.

2.2. Αξιοποίηση της ικανότητας των κρατών μελών και των περιφερειών

Το μέγεθος της πρόκλησης απαιτεί μια σφαιρική προσέγγιση με την οποία θα μεγιστοποιηθούν οι συνέργειες μεταξύ της στήριξης σε επίπεδο ΕΕ και των χρηματοδοτήσεων από τις εθνικές και τοπικές διοικήσεις. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και οι Κάτω Χώρες έχουν δρομολογήσει τη λειτουργία εθνικών ταμείων κρίσιμων πρώτων υλών, ενώ άλλες χώρες εφαρμόζουν παρόμοιες δράσεις. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν τα εγχώρια κεφάλαιά τους σε κρίσιμες πρώτες ύλες, ώστε να διασφαλιστεί η ταχεία ανάπτυξη έργων που συμβάλλουν στην ανθεκτικότητα της αξιακής αλυσίδας της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες χορήγησης ενισχύσεων για επιλέξιμα έργα, ιδίως βάσει των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων που έχουν εγκριθεί υπό το πρίσμα του πλαισίου κρατικών ενισχύσεων της συμφωνίας για καθαρή βιομηχανία. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να διοχετεύσουν χρηματοδότηση ύψους έως και 1 δισ. EUR προς τη στήριξη στρατηγικών έργων που επιλέγονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Τα κονδύλια ανακατανέμονται ήδη σε επενδύσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της **πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)**, η οποία περιλαμβάνει αξιακές αλυσίδες κρίσιμων πρώτων υλών ⁽¹⁴⁾.

Παράλληλα, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν οικονομική βοήθεια για τη δημιουργία αποθεμάτων πρώτων υλών με σκοπό τη βελτίωση της διαθεσιμότητας αμυντικών προϊόντων στο πλαίσιο του κανονισμού για τη δημιουργία του μέσου **δράσης για την ασφάλεια στην Ευρώπη (SAFE)** ⁽¹⁵⁾. Τα κράτη μέλη που είναι επίσης σύμμαχοι του NATO μπορούν να βασιστούν στη δήλωση της συνόδου κορυφής της Χάγης ώστε να διοχετεύσουν χρηματοδότηση σε έργα κρίσιμων πρώτων υλών που σχετίζονται με την άμυνα στο πλαίσιο της δέσμευσής τους να χρησιμοποιήσουν το 1,5 % του ΑΕΠ για την ενίσχυση της ασφάλειάς τους ⁽¹⁶⁾.

Είναι σημαντικό να συνεχιστούν η συνεργασία και ο συντονισμός των δράσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, ώστε να μεγιστοποιηθούν οι επιπτώσεις της δημόσιας παρέμβασης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με στόχο τον συντονισμό της

⁽¹⁴⁾ https://strategic-technologies.europa.eu/index_el.

⁽¹⁵⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1106 του Συμβουλίου, της 27ης Μαΐου 2025, για τη θέσπιση του μέσου δράσης για την ασφάλεια στην Ευρώπη (SAFE) μέσω της Ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανίας.

⁽¹⁶⁾ [The Hague Summit Declaration | NATO Official text](#) (Η δήλωση της συνόδου κορυφής της Χάγης | Επίσημο κείμενο του NATO).

ανάπτυξης χρηματοδοτικών μέσων για κρίσιμες πρώτες ύλες στο πλαίσιο του **συμβουλίου κρίσιμων πρώτων υλών**.

2.3. Αξιοποίηση των διεθνών εταιρικών συμπράξεων για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων

Οι διεθνείς εταιρικές σχέσεις για τις πρώτες ύλες αποφέρουν απτά αποτελέσματα για την ΕΕ και τους εταίρους της Σε διμερές επίπεδο, τα έργα, οι επενδύσεις και τα προγράμματα συνεργασίας πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων. Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει σε 15 εταίρους της μια σειρά 60 έργων που έχουν άμεση συνάφεια για την ΕΕ ⁽¹⁷⁾. Τα τελευταία έτη οι εισαγωγές κρίσιμων πρώτων υλών από τη Γροιλανδία, το Καζακστάν, τον Καναδά, τη Ναμίμπια και τη Χιλή έχουν αυξηθεί τόσο σε όγκο όσο και σε αξία ⁽¹⁸⁾.

Ωστόσο, οι εξελισσόμενες παγκόσμιες συνθήκες απαιτούν πιο λειτουργικές στρατηγικές εταιρικές σχέσεις και πολυμερείς πρωτοβουλίες. Η Επιτροπή, βασιζόμενη σε προσέγγιση που έχει ως γνώμονα τα έργα, θα παράσχει μια εργαλειοθήκη για να υποστηρίξει σχετικά έργα σε διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους και να διασφαλίσει ότι δημιουργούνται υψηλή τοπική προστιθέμενη αξία καθώς και άλλα κοινωνικοοικονομικά οφέλη. Πρώτον, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» 2021-2027, η Επιτροπή θα δρομολογήσει μια συγχρηματοδοτούμενη ευρωπαϊκή σύμπραξη αποτελούμενη από κράτη μέλη και τρίτες χώρες με στόχο τη συγχρηματοδότηση έργων έρευνας και καινοτομίας κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών με αναμενόμενο συνολικό προϋπολογισμό ύψους 300 εκατ. EUR ⁽¹⁹⁾. Δεύτερον, τα χρηματοδοτικά μέσα που περιλαμβάνει η πρωτοβουλία Global Gateway θα στηρίξουν στρατηγικά έργα, καθώς και άλλα σχετικά έργα εκτός της ΕΕ, καθώς διασφαλίζουν ότι οι προμήθειες θα κατευθύνονται προς τις αγορές της ΕΕ, όπως το έργο Malmberg molybdenum που προωθείται από την εταιρεία Greenland Resources. Τα μέσα εγγύησης του ETBA + θα χρησιμοποιηθούν για την προσέλκυση δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων σε σύνθετα περιβάλλοντα κρίσιμων πρώτων υλών υψηλού κινδύνου. Τρίτον, ο μηχανισμός της ομάδας δράσης της ΕΤΕπ για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και ο μηχανισμός της Επιτροπής για τις κρίσιμες πρώτες ύλες θα παρέχουν τεχνική βοήθεια, στηρίζοντας ελπιδοφόρα έργα για την εξασφάλιση δυνατότητας τραπεζικής χρηματοδότησης. Τα πιο ώριμα έργα θα μπορούσαν στη συνέχεια να υποστηριχθούν με εγγυήσεις ή συνδυαστικά μέσα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη +.

Πέραν αυτού, η ΕΕ θα πρέπει να κινητοποιήσει όλα τα διπλωματικά και οικονομικά εργαλεία της για να διευκολύνει την ταχεία σύναψη συμβάσεων μεταξύ ευρωπαϊκών εταιρειών και εταιρειών τρίτων χωρών κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας πρώτων υλών.

⁽¹⁷⁾ Αργεντινή, Αυστραλία, Γροιλανδία, Ζάμπια, Καζακστάν, Καναδάς, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Ναμίμπια, Νορβηγία, Νότια Αφρική, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Ρουάντα, Σερβία και Χιλή.

⁽¹⁸⁾ Για παράδειγμα, οι εισαγωγές κρίσιμων πρώτων υλών από το Καζακστάν αυξήθηκαν τόσο σε όγκο (από 32 153,3 τόνους σε 673 982,9 τόνους) όσο και σε αξία (από 188 εκατ. EUR σε 662 εκατ. EUR) κατά την περίοδο 2000-2024. Ειδικότερα όσον αφορά τον Καναδά, οι συνολικές εισαγωγές συγκεκριμένων κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ αυξήθηκαν μεταξύ της περιόδου πριν από τη σύναψη της συνολικής οικονομικής και εμπορικής συμφωνίας (στο εξής: ΣΟΕΣ) (2012-2016) και της περιόδου μετά τη ΣΟΕΣ (2017-2023). Οι εισαγωγές λιθίου στην ΕΕ αυξήθηκαν κατά 11 %, γραφίτη κατά 33 %, μαγγανίου κατά 28 % και σπάνιων γαιών κατά 24 %.

⁽¹⁹⁾ https://cordis.europa.eu/programme/id/HORIZON_HORIZON-CL4-INDUSTRY-2025-01-MATERIALS-64.

2.4. Επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων

Η Επιτροπή κάνει προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των σχετικών έργων της ΕΕ μέσω του εξορθολογισμού και της απλούστευσης της διαδικασίας αδειοδότησης.

Η ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες συνιστά την πρώτη απάντηση στις αβεβαιότητες όσον αφορά την αδειοδότηση, καθώς απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλουν αυστηρό χρονοδιάγραμμα αδειοδότησης για στρατηγικά έργα (27 μήνες για έργα εξόρυξης και 15 μήνες για έργα επεξεργασίας και ανακύκλωσης) και να θεσπίσουν ένα ή περισσότερα ενιαία σημεία επαφής για τον συντονισμό της διαδικασίας αδειοδότησης των έργων. Ωστόσο, τα κράτη μέλη που δεν έχουν θεσπίσει ακόμη **ενιαίο σημείο ή ενιαία σημεία επαφής** θα πρέπει να τα δημιουργήσουν άμεσα, ενώ όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στη διοίκησή τους τους αναγκαίους πόρους για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων αδειοδότησης στρατηγικών έργων, όπως ορίζεται στην ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Εάν δεν καθοριστεί ενιαίο σημείο επαφής, ιδίως για έργα που έχουν χαρακτηριστεί στρατηγικά, όπως η εξόρυξη χαλκού στη Rovina στη Ρουμανία, παρεμποδίζεται η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης.

Η Επιτροπή επανεξετάζει και προσαρμόζει το νομικό της πλαίσιο ώστε να εξαλειφθούν τυχόν κανονιστικά εμπόδια και να αξιοποιηθεί το δυναμικό της εγχώριας παραγωγής και ανακύκλωσης.

Ως πρώτο βήμα, η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση σχετικά με την επιτάχυνση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η οποία θα περιλαμβάνει διατάξεις για την επιτάχυνση της αδειοδότησης έργων κρίσιμων πρώτων υλών.

Επιπλέον, για να ενισχυθούν οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα μεταξύ της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανθεκτικότητα των υδάτων και της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, **το πρώτο τρίμηνο του 2026 η Επιτροπή θα εκδώσει έγγραφο καθοδήγησης** ώστε να καταστεί στα κράτη μέλη **απλούστερη και πιο εναρμονισμένη η εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για την περιβαλλοντική αδειοδότηση, συμπεριλαμβανομένων πτυχών που σχετίζονται με τον τομέα εξόρυξης.** Στο έγγραφο καθοδήγησης θα αποσαφηνίζονται στοιχεία όπως η συμμόρφωση με τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος σε επίπεδο συνολικού υδατικού συστήματος και θα προωθείται η συμμόρφωση με ευκολότερη και ταχύτερη διαδικασία. Επίσης, θα επιβεβαιωθεί ότι ο νόμος επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι «φυσικές» συγκεντρώσεις υποβάθρου κατά την αξιολόγηση της χημικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων.

Εκτός από το έγγραφο καθοδήγησης, **έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026 η Επιτροπή θα επανεξετάσει και θα αναθεωρήσει την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα** με βάση τις παρατηρήσεις και τις εμπειρίες των ενδιαφερόμενων μερών στα κράτη μέλη και θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην απλούστευση και στην ανάγκη αντιμετώπισης πιθανών σημείων συμφόρησης, προκειμένου να προωθηθεί η κυκλικότητα και η πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες στην ΕΕ, με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας.

Η Επιτροπή θα λάβει επίσης υπόψη την ιδιαίτερη επιχειρησιακή πραγματικότητα των τομέων της εξόρυξης, της ανακύκλωσης και της επεξεργασίας στο πλαίσιο της ανακοινωθείσας αναθεώρησης του κανονισμού για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH), καθώς και στο πλαίσιο της τρέχουσας εφαρμογής και των ενδεχόμενων μελλοντικών αναθεωρήσεων της οδηγίας για τους καρκινογόνους παράγοντες, τους μεταλλαξιογόνους παράγοντες και τις

τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες (CMRD), ενώ παράλληλα διασφαλίζεται πλήρως το υψηλότερο επίπεδο προστασίας για τους εργαζομένους, την υγεία και το περιβάλλον ⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾.

Πέρα από την αδειοδότηση, για τις δραστηριότητες που σχετίζονται με κρίσιμες πρώτες ύλες απαιτούνται υποστηρικτικές ευνοϊκές συνθήκες. Η Επιτροπή ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για τη στήριξη της επωφελούς **βιομηχανικής συνεργασίας κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών**, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μεταξύ ΜΜΕ, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί ανταγωνισμού. Η Επιτροπή είναι επίσης έτοιμη να παράσχει καθοδήγηση στις εταιρείες που συμμετέχουν σε έργα βιομηχανικής συνεργασίας που ενισχύουν την αποδοτικότητα.

Τέλος, η ΕΕ λαμβάνει επίσης μέτρα για την αντιμετώπιση των αναγκών σε ανθρώπινο κεφάλαιο ως προς τις δραστηριότητες που σχετίζονται με κρίσιμες πρώτες ύλες, μέσω της δημιουργίας μεγάλης κλίμακας σύμπραξης δεξιοτήτων για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και ακαδημίας πρώτων υλών, για την προώθηση δεξιοτήτων που είναι σημαντικές για το εργατικό δυναμικό στις αλυσίδες εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες ⁽²²⁾ ⁽²³⁾.

Δράσεις για την προώθηση και την επιτάχυνση έργων προτεραιότητας
Η Επιτροπή θα δημιουργήσει έναν κόμβο χρηματοδότησης κρίσιμων πρώτων υλών πολλών πυλώνων για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων των έργων κρίσιμων πρώτων υλών μέσω μιας σειράς ενωσιακών μέσων, συμπεριλαμβανομένων του InvestEU, του Ταμείου Καινοτομίας της ΕΕ, της δέσμης μέτρων για τη στήριξη της κατασκευής συσσωρευτών και του προγράμματος για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία. Στόχος της είναι η κινητοποίηση ποσού ύψους 3 δισ. EUR εντός των επόμενων 12 μηνών.
Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι χώρες-εταίροι θα θέσουν περαιτέρω σε εφαρμογή τις στρατηγικές εταιρικές σχέσεις επιταχύνοντας τη στήριξη έργων σε τρίτες χώρες μέσω της παροχής τεχνικής βοήθειας, εγγυήσεων και συνδυαστικών μέσων υποστηριζόμενων από τα διπλωματικά και οικονομικά εργαλεία της ΕΕ.
Για να ξεκινήσει η υλοποίηση του RESourceEU , επί του παρόντος η Επιτροπή και η ΕΤΕπ αποδεσμεύουν χρηματοδοτική στήριξη για 2 έργα κρίσιμων πρώτων υλών που θα καλύψουν άμεσα τις ανάγκες της ΕΕ: το έργο Malmberg molybdenum που προωθείται από την εταιρεία Greenland Resources για την επίτευξη της ασφάλειας του εφοδιασμού του αμυντικού τομέα και το στρατηγικό έργο εξόρυξης λιθίου που προωθείται από την εταιρεία Vulcan στη Γερμανία, προκειμένου να διευκολυνθεί η προμήθεια πρώτων υλών μπαταριών. Για το έργο εξασφαλίστηκε χρηματοδοτική στήριξη ύψους 250 εκατ. EUR από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.
Η Επιτροπή θα προτείνει προσαρμογές στο κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ όσον αφορά την αδειοδότηση προκειμένου να βελτιωθούν οι γενικές συνθήκες και να διευκολυνθεί η ταχύτερη πραγμάτωση των έργων κρίσιμων πρώτων υλών.

⁽²⁰⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH).

⁽²¹⁾ Οδηγία 2004/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες, μεταλλαξιογόνους παράγοντες ή τοξικές για την αναπαραγωγή ουσίες κατά την εργασία.

⁽²²⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/document/download/9a32c1f7-66e4-4af9-86db-df5a25856db7_en.

⁽²³⁾ <https://eitrawmaterials.eu/rawmaterials-academy>.

Έως το πρώτο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα εκδώσει έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, την οποία θα επανεξετάσει και αναθεωρήσει έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026.

3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

3.1. Διατήρηση των κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ και ανακύκλωση των ήδη διαθέσιμων πόρων

Η ανακύκλωση κρίσιμων πρώτων υλών είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της ΕΕ. Ωστόσο, σήμερα στην ΕΕ η μέση συλλογή προϊόντων στο τέλος του κύκλου ζωής τους είναι 40 %, ενώ λιγότερο από το 1 % των σπάνιων γαιών ανακυκλώνεται στην ΕΕ ⁽²⁴⁾. Με άλλα λόγια, υπάρχει ροή απορριμμάτων μόνιμων μαγνητών και προϊόντων στο τέλος του κύκλου ζωής τους που εξέρχονται από την ΕΕ, παραμένουν αχρησιμοποίητα ή —ακόμη χειρότερα— καταλήγουν σε χώρο υγειονομικής ταφής. Με τις κατάλληλες πρώτες ύλες και τα κατάλληλα κίνητρα, οι επιχειρήσεις ανακύκλωσης σπάνιων γαιών της ΕΕ, όπως η Carester και η Solvay στη Γαλλία και η Inspiree στην Ιταλία, θα μπορούσαν κατά τα επόμενα έτη να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους ώστε να συμβάλουν στην παραγωγή 3 800 τόνων μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών, ποσότητα που αντιστοιχεί περίπου στο 20 % της σημερινής ζήτησης.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα προτείνει περιορισμούς στις εξαγωγές απορριμμάτων και αποβλήτων μόνιμων μαγνητών από την ΕΕ, βάσει ενδεδειγμένης αξιολόγησης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις διεθνείς υποχρεώσεις και τις εταιρικές σχέσεις της με τρίτες χώρες. Πράγματι, η απειλή έλλειψης εφοδιασμού με σπάνιες γαίες που είναι απαραίτητες για την κατασκευή μόνιμων μαγνητών απαιτεί ειδική δράση ώστε να διασφαλιστεί η πρόσβαση στις απαραίτητες πρώτες ύλες, σύμφωνα με την παραγωγική ικανότητα και τη δυναμικότητα επέκτασης της ΕΕ. Οι εργασίες αυτές περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ενός υποκοδικού σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο της συνδυασμένης ονοματολογίας και του ευρωπαϊκού καταλόγου αποβλήτων, ώστε να εντοπίζονται και να παρακολουθούνται οι ροές μόνιμων μαγνητών και προϊόντων στο τέλος του κύκλου ζωής τους που περιέχουν τους μαγνήτες. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να συνοδεύονται από αυστηρή επιβολή από τα κράτη μέλη για την καταπολέμηση των παράνομων ροών στα εξωτερικά σύνορα.

Με την εκτελεστική πράξη του κανονισμού για τις μπαταρίες σχετικά με την επισήμανση, **η Επιτροπή θα διασφαλίσει τη δυνατότητα ευκολότερης ανάκτησης και ανακύκλωσης των πρώτων υλών μπαταριών.** Επίσης, όσον αφορά τις μπαταρίες, για την ανακύκλωση απαιτείται πρόσβαση σε μαύρη μάζα, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών εκτιμά ότι η ΕΕ θα μπορούσε να επεξεργάζεται περίπου 50 % έως 65 % της μαύρης μάζας που παράγει, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην παραγωγή έως και 1 εκατομμυρίου νέων συστοιχιών μπαταριών για ηλεκτρικά οχήματα ετησίως. Ωστόσο, η εν λόγω ικανότητα εξακολουθεί να μην αξιοποιείται επαρκώς, ενώ σημαντικό ποσοστό της μαύρης μάζας της Ευρώπης εξακολουθεί να εξάγεται στην Ασία για τελική ανάκτηση. Προκειμένου να μειωθεί ο συγκεκριμένος κίνδυνος, όπως αποφασίστηκε τον Μάρτιο του 2025, τα απόβλητα μπαταριών ιόντων λιθίου και μαύρης μάζας θα ταξινομηθούν ως επικίνδυνα απόβλητα τον

⁽²⁴⁾ MC GOVERN, L., ΤΑΠΟΓΛΑΟΥ, Ε. και ΓΕΩΡΓΑΚΑΚΗ, Α., Material flows from wind energy decommissioning to 2050 (Ροές υλικών από τον παροπλισμό της αιολικής ενέργειας έως το 2025), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/0326924, JRC139814>.

Σεπτέμβριο του 2026⁽²⁵⁾. Αυτό σημαίνει ότι μετά την εν λόγω ημερομηνία δεν θα επιτρέπονται εξαγωγές σε χώρες που δεν είναι μέλη του ΟΟΣΑ. Η Επιτροπή θα λάβει μέτρα για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτής της απαγόρευσης, χωρίς δυνατότητα καταστρατήγησης, και θα παρουσιάσει, κατά περίπτωση, μέτρα για τον περαιτέρω περιορισμό των εξαγωγών μαύρης μάζας. Αυτό σημαίνει ότι τα έργα ανακύκλωσης πρώτων υλών μπαταριών, όπως το έργο Hydromet στη Φινλανδία, θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πρόσθετη μαύρη μάζα ώστε να διεξάγουν τις δραστηριότητές τους.

Επιπλέον, την άνοιξη του 2026 η Επιτροπή θα προτείνει στοχευμένα μέτρα για τα απορρίμματα αλουμινίου, με σκοπό την αντιμετώπιση των παγκόσμιων ανισορροπιών, τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών αλουμινίου και την υλοποίηση των σχεδίων δράσης για τον χάλυβα και τα μέταλλα. Αυτή η πρωτοβουλία βασίζεται στα πορίσματα της παρακολούθησης των ροών απορριμμάτων που εξέρχονται από την ΕΕ, η οποία δρομολογήθηκε από την Επιτροπή τον Ιούλιο του 2025, και θα βοηθήσει τα ευρωπαϊκά μεταλλουργεία και τους φορείς ανακύκλωσης να διατηρήσουν επαρκή πρόσβαση σε βασικές πρώτες ύλες. Κατόπιν περαιτέρω δραστηριοτήτων παρακολούθησης, θα εξεταστούν παρόμοιες δράσεις για τα απορρίμματα χαλκού, εάν αυτό αποδειχθεί αναγκαίο.

Για την αντιμετώπιση της συνολικής ροής αποβλήτων κρίσιμων πρώτων υλών, η Επιτροπή θα καταστήσει δυνατή την αποδοτική μεταφορά των αποβλήτων κρίσιμων πρώτων υλών και των δευτερογενών υλικών εντός της ΕΕ μέσω της εφαρμογής του κανονισμού για τις μεταφορές αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε ψηφιακές διαδικασίες και της πιθανής κατάρτισης πράσινου καταλόγου συγκεκριμένων ροών αποβλήτων με σκοπό την ανακύκλωση στην ΕΕ⁽¹⁸⁾. Επιπλέον, η Επιτροπή θα καλύψει τα κενά που επί του παρόντος οδηγούν στην εξαγωγή απορριμμάτων χαλκού ή αλουμινίου σε τρίτες χώρες τα οποία παρουσιάζονται δολίως ως προϊόντα⁽¹⁹⁾.

3.2. Παροχή κινήτρων για την ανακύκλωση κρίσιμων πρώτων υλών

Η Επιτροπή παρέχει κίνητρα για την ανακύκλωση προϊόντων που περιέχουν κρίσιμες πρώτες ύλες. Στην ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες έχουν ήδη καθοριστεί απαιτήσεις επισήμανσης για τους μόνιμους μαγνήτες με σκοπό τη βελτίωση των διαδικασιών ανακύκλωσης. Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, ώστε να **διευρυνθεί ο κατάλογος των προϊόντων** που περιέχουν μόνιμους μαγνήτες για τα οποία απαιτείται **ετικέτα** στην οποία παρέχονται σχετικές πληροφορίες για τους φορείς ανακύκλωσης.

Επίσης, απαιτούνται πρόσθετες δράσεις για να διασφαλιστεί ότι τα ανακτηθέντα υλικά εισέρχονται εκ νέου στην αξιακή αλυσίδα και ότι οι δευτερογενείς πρώτες ύλες χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά σε νέα προϊόντα. Η ευρωπαϊκή πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες εστιάζει στα απόβλητα μετά την κατανάλωση, ώστε να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη συστημάτων συλλογής στο τέλος του κύκλου ζωής των προϊόντων, καθώς και η ανάπτυξη δευτερογενών αγορών εντός της ΕΕ. Ωστόσο, δεν περιλαμβάνει στον υπολογισμό του ανακυκλωμένου περιεχομένου τα απόβλητα πριν από την κατανάλωση, μολονότι αυτά είναι συνήθως καθαρότερα και μπορούν να ανακυκλωθούν ευκολότερα και με πιο οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Με τη συμπερίληψη των αποβλήτων πριν από την κατανάλωση που παράγονται κατά την κατασκευή θα βελτιωθεί η βραχυπρόθεσμη αποδοτική χρήση των πόρων και θα συμπληρωθεί η ανάκτηση των αποβλήτων μετά την

⁽²⁵⁾ Κατ' εξουσιοδότηση απόφαση (ΕΕ) 2025/934 της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2025, για την τροποποίηση της απόφασης 2000/532/ΕΚ όσον αφορά την επικαιροποίηση του καταλόγου αποβλήτων σε σχέση με απόβλητα που συνδέονται με τις μπαταρίες.

κατανάλωση, η οποία εξακολουθεί να είναι ουσιώδους σημασίας για την επίτευξη πραγματικής κυκλικότητας και πραγματικών συστημάτων ανακύκλωσης. Ως εκ τούτου, επί του παρόντος η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, ώστε να απαιτείται δήλωση του **ανακυκλωμένου περιεχομένου που προέρχεται από απόβλητα πριν και μετά την κατανάλωση**. Με βάση τις πληροφορίες που συλλέγονται, η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να καθορίσει ελάχιστα ποσοστά κρίσιμων πρώτων υλών που ανακτώνται από οικιακά απόβλητα πριν και μετά την κατανάλωση προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε μόνιμους μαγνήτες που είναι ενσωματωμένοι σε προϊόντα. Το μέτρο στηρίζει επίσης την ικανότητα ανακύκλωσης εντός της ΕΕ, δημιουργώντας κίνητρα παραγωγής για έργα όπως το MagReesource στη Γαλλία.

Πέρα από τους μόνιμους μαγνήτες σπάνιων γαιών, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για να αυξηθεί η ανάκτηση κρίσιμων πρώτων υλών από ηλεκτρονικά απόβλητα. Η αναθεώρηση της οδηγίας για τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), στο πλαίσιο της πρότασης πράξης για την κυκλική οικονομία, θα περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της συλλογής ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού στο τέλος του κύκλου ζωής του ώστε να ενισχυθεί η ανάκτηση κρίσιμων πρώτων υλών. Θα προταθεί επίσης η ενίσχυση της επεξεργασίας ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού στο τέλος του κύκλου ζωής του για τη διατήρηση κατασκευαστικών στοιχείων πλούσιων σε κρίσιμες πρώτες ύλες. Η αναθεώρηση της οδηγίας για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους, της οποίας αναμένεται η έγκριση από τους συννομοθέτες, θα καταστήσει επίσης δυνατή την ανάκτηση κρίσιμων πρώτων υλών από τα αυτοκίνητα.

Ομοίως, στην Ευρώπη απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για τη μείωση των κρίσιμων εξαρτήσεων από τα λιπάσματα, ορισμένα από τα οποία βασίζονται σε κρίσιμες πρώτες ύλες, μέσω της ανακύκλωσης και της τόνωσης της εγχώριας παραγωγής λιπασμάτων.

3.3. Τόνωση της καινοτομίας ώστε να υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης και αποδοτικότητας

Η Επιτροπή στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία (στο εξής: E&K) με σκοπό τη βελτίωση των τεχνολογιών εξόρυξης, επεξεργασίας και ανακύκλωσης, καθώς και την υποκατάσταση των κρίσιμων πρώτων υλών με καινοτόμα προηγμένα υλικά, προηγμένη παραγωγή και εναλλακτικές λύσεις. Κατά την τελευταία πενταετία η Επιτροπή έχει ήδη διαθέσει στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» ποσό ύψους 700 εκατ. EUR προκειμένου να στηρίξει την ανάπτυξη έργων E&K στην αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών, από τα οποία τα είκοσι συνέβαλαν σε τεχνολογίες που υποστηρίζουν στρατηγικά έργα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, όπως τα έργα Barroso, Emili και Keliber για την παραγωγή λιθίου.

Προκειμένου να ενισχυθεί η εν λόγω δυνατότητα υποκατάστασης και αποδοτικότητας, η Επιτροπή θα προκηρύξει ειδικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» ύψους 593 εκατ. EUR για την περίοδο 2026-2027 για να υποστηριχθεί η βελτιστοποίηση της χρήσης των πόρων σε μια κυκλική οικονομία και σε νέες διαδικασίες παραγωγής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (στο εξής: ΕΣΚ) θα παράσχει πρόσθετη μεικτή χρηματοδοτική στήριξη ύψους 100 εκατ. EUR μέσω δύο προκλήσεων του μέσου Accelerator του ΕΣΚ, και συγκεκριμένα μέσω μίας πρόκλησης με τίτλο «Ενίσχυση της ευρωπαϊκής αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών» ύψους 50 εκατ. EUR και μιας

άλλης πρόκλησης με τίτλο «Προηγμένα υλικά για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συστήματα αποθήκευσης ενέργειας» ύψους 50 εκατ. EUR.

Θα αξιοποιηθεί επίσης το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας** για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας της ευρωπαϊκής τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης στον τομέα της άμυνας με τη στήριξη της ενσωμάτωσης σημαντικών υποκατάστατων κρίσιμων πρώτων υλών σε αμυντικά προϊόντα και τεχνολογίες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω του κοινού ευρωπαϊκού φόρουμ για σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (στο εξής: ΣΕΚΕΕ), θα στηρίζει τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη ΣΕΚΕΕ για την προώθηση της καινοτομίας και της πρώτης φάσης βιομηχανικής ανάπτυξης όσον αφορά την προμήθεια, την επεξεργασία και την ανακύκλωση κρίσιμων πρώτων υλών. Επίσης, η Επιτροπή, μέσω του κόμβου στήριξης για τον σχεδιασμό ΣΕΚΕΕ, θα υποστηρίξει την οριστικοποίηση του σχεδιασμού ενός υποψηφίου ΣΕΚΕΕ για τα κυκλικά προηγμένα υλικά.

Παράλληλα, η Επιτροπή θα επιταχύνει την ανάπτυξη και την αξιοποίηση υποκατάστατων κρίσιμων πρώτων υλών με καινοτομία στον τομέα των προηγμένων υλικών στο πλαίσιο της **πράξης για τα προηγμένα υλικά**.

Δράσεις για την αξιοποίηση της κυκλικότητας και του δυναμικού της καινοτομίας στην ΕΕ
Έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026 η Επιτροπή θα προτείνει περιορισμούς στην εξαγωγή απορριμμάτων μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών.
Έως το δεύτερο τρίμηνο του 2022, η Επιτροπή θα προτείνει επίσης στοχευμένα μέτρα για τα απορρίμματα αλουμινίου. Παρόμοια μέτρα θα ληφθούν υπόψη όσον αφορά τα απορρίμματα χαλκού, κατόπιν περαιτέρω παρακολούθησης.
Στο πλαίσιο του RESourceEU, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες με σκοπό την ενίσχυση της ανακυκλωσιμότητας των μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών.
Έως το τρίτο τρίμηνο του 2026 η Επιτροπή, στο πλαίσιο της πράξης για την κυκλική οικονομία, θα προτείνει μέτρα προκειμένου να αυξηθεί η ανάκτηση κρίσιμων πρώτων υλών, συμπεριλαμβανομένης της ανάκτησης από ηλεκτρονικά απόβλητα.
Έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα προτείνει σχέδιο δράσης για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας των εγχώριων λιπασμάτων, συμπεριλαμβανομένων δράσεων με τις οποίες θα καταστεί δυνατή η αξιοποίηση ανακυκλωμένων θρεπτικών ουσιών και άλλων εναλλακτικών λύσεων αντί λιπασμάτων.
Στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2026-2027, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει ειδικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ύψους 593 εκατ. EUR για την υποστήριξη των στόχων του RESourceEU, με πρόσθετη μεικτή χρηματοδοτική στήριξη ύψους 100 εκατ. EUR από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας.
Έως το τέταρτο τρίμηνο του 2026 η Επιτροπή θα υποβάλει την πρόταση της πράξης για τα προηγμένα υλικά.

4. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Επί του παρόντος, η αστάθεια των τιμών και οι αδιαφανείς πρακτικές της αγοράς θέτουν υπό αμφισβήτηση τις υφιστάμενες παραγωγικές ικανότητες και τη μελλοντική ανάπτυξη ανθεκτικότερων αξιακών αλυσίδων κρίσιμων πρώτων υλών. Το γεγονός αυτό συντελεί στη σύναψη περιορισμένων συμβάσεων αγοράς μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων στους ανάντη και κατάντη τομείς.

Συνεπώς, η δημόσια παρέμβαση είναι απαραίτητη τόσο για τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού, όσο και για τη δημιουργία μηχανισμών αγοράς και τη στήριξη της λειτουργίας των έργων κρίσιμων πρώτων υλών με την πάροδο του χρόνου, καθώς αντιμετωπίζονται το υψηλότερο κόστος, οι διακυμάνσεις των τιμών και η αβεβαιότητα της παγκόσμιας αγοράς.

4.1. Διευκόλυνση της συγκέντρωσης της ζήτησης και των από κοινού αγορών από την ευρωπαϊκή βιομηχανία

Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της πλατφόρμας της ΕΕ για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες, έχει αναπτύξει ειδικό μηχανισμό πρώτων υλών. Θα λειτουργεί ως εργαλείο αντιστοίχισης για τη διασύνδεση αγοραστών και προμηθευτών πρώτων υλών στρατηγικής σημασίας, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και παρόχων υπηρεσιών δημιουργίας αποθεμάτων. Θα δώσει τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους αγοραστές να συγκεντρώνουν τη ζήτηση και να αγοράζουν από κοινού πρώτες ύλες και, όσον αφορά τα αναδυόμενα έργα, θα συμβάλλει ώστε να διασφαλιστεί η σύναψη συμβάσεων αγοράς μελλοντικής παραγωγής σύμφωνα με τους αντιμονοπωλιακούς κανόνες της ΕΕ. Ο μηχανισμός θα βελτιώσει επίσης την πρόσβαση των ΜΜΕ σε πρώτες ύλες στρατηγικής σημασίας, καθώς μειώνει το κόστος αναζήτησης και παρέχει στις ΜΜΕ τη δυνατότητα να αποκτήσουν κρίσιμο μέγεθος ώστε να είναι επιλέξιμες για μεγάλο όγκο πωλήσεων από τους προμηθευτές. Με την πλατφόρμα θα αυξηθεί σημαντικά η διαφάνεια των αγορών κρίσιμων πρώτων υλών. Επιπλέον, η πλατφόρμα μπορεί να υποστηρίξει μελλοντικές δραστηριότητες ελαχιστοποίησης των κινδύνων του κόμβου χρηματοδότησης κρίσιμων πρώτων υλών. Όταν τεθεί σε λειτουργία, το κέντρο θα αξιοποιήσει τις ενέργειες του μηχανισμού για την πραγματοποίηση από κοινού αγορών μέσω σύναψης δημόσιων συμβάσεων για λογαριασμό δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Η Επιτροπή εγκαινίασε την εγγραφή στην πλατφόρμα στις 18 Νοεμβρίου 2025 και ο πρώτος γύρος αντιστοίχισης θα πραγματοποιηθεί τον Μάρτιο του 2026 ⁽²⁶⁾. Αυτός ο αρχικός γύρος θα στοχεύει σε άμεσες και σύντομα διαθέσιμες αξιακές αλυσίδες σπάνιων γαιών, μπαταριών και πρώτων υλών για αμυντικά προϊόντα, προς όφελος ιδίως των παραγόντων σε μικρές, μη ρευστές αγορές, όπως το βολφράμιο και το γάλλιο ⁽²⁷⁾. Ο μηχανισμός πρώτων υλών θα εστιάζει σε προμηθευτές από την ΕΕ, τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη, καθώς και από τις χώρες με τις οποίες υφίσταται στρατηγική εταιρική σχέση. Τα προσεχή στάδια θα εστιάζουν στην ανάπτυξη έργων, στη διασφάλιση της διαφοροποίησης του εφοδιασμού με πρώτες ύλες στρατηγικής

⁽²⁶⁾ Πλατφόρμα της ΕΕ για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες — Μηχανισμός πρώτων υλών.

⁽²⁷⁾ Οι ρευστές αγορές κρίσιμων πρώτων υλών χαρακτηρίζονται από επαρκή αριθμό έργων από την πλευρά της προσφοράς και, κατά συνέπεια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αγορακεντρικά μέσα, όπως οι δημοπρασίες, για τον καθορισμό ανταγωνιστικής τιμής (π.χ. για το λίθιο). Οι μη ρευστές αγορές περιλαμβάνουν μόνον έναν ή πολύ λίγους προμηθευτές (π.χ. αγορά γαλλίου και γερμανίου).

σημασίας για τη βιομηχανία της ΕΕ και στη διασύνδεση των συμμετεχόντων με υπηρεσίες αποθήκευσης και δημιουργίας αποθεμάτων.

Αυτή η λειτουργία διασύνδεσης με την αγορά που διενεργείται από την πλατφόρμα πρέπει να συμπληρώνεται από μηχανισμούς παροχής κινήτρων για τη σύναψη συμβάσεων με διαφοροποιημένους προμηθευτές. Στο μέλλον, η εν λόγω λειτουργία θα αναληφθεί από το κέντρο. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα δρομολογήσει διαδικασία με συμφεροντούχους για τη μελέτη του σχεδιασμού, του πεδίου εφαρμογής και της χρηματοδότησης ενός οικονομικά αποδοτικού μηχανισμού για τη μόχλευση κατώτατου ορίου τιμών με σκοπό την αποδέσμευση επενδύσεων τόσο σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας στην Ευρώπη όσο και στην εξόρυξη κρίσιμων ορυκτών στην Ευρώπη και στις χώρες-εταίρους.

4.2. Ενίσχυση της διαφοροποίησης των κρίσιμων πρώτων υλών από την ευρωπαϊκή βιομηχανία

Η συγκέντρωση της προσφοράς και της ζήτησης αποτελεί το πρώτο βήμα για τη δημιουργία μιας ανθεκτικής και διαφοροποιημένης αγοράς κρίσιμων πρώτων υλών. Ωστόσο, με αυτό το βήμα δεν θα μειωθεί άμεσα η συνεχιζόμενη διαφορά τιμών που επηρεάζει τα έργα κρίσιμων πρώτων υλών της ΕΕ και συμβάλλει στην αστάθεια της αγοράς.

Για την περαιτέρω ενίσχυση της διαφοροποίησης της προμήθειας κρίσιμων πρώτων υλών, η Επιτροπή προτείνει και στοχευμένη τροποποίηση της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Στην πραγματικότητα, απαιτείται η δέσμευση των ευρωπαϊκών κατάντη τομέων των κλάδων παραγωγής για τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού, καθώς δεν μπορούν πλέον να βασίζονται πλήρως στις κινεζικές εξαγωγές προκειμένου να καλύψουν τη ζήτησή τους σε κρίσιμες πρώτες ύλες. Στην πράξη, οι μεγάλες εταιρείες θα πρέπει **να διενεργούν εκτίμηση κινδύνου των αλυσίδων εφοδιασμού τους** και να λαμβάνουν, κατά περίπτωση, μέτρα μετριασμού, μεταξύ άλλων για να διαφοροποιούνται από μία μόνο πηγή εφοδιασμού. Η Επιτροπή θα πρέπει να έχει την ικανότητα να παρέχει κίνητρα για αποτελεσματικά μέτρα διαφοροποίησης που θα πρέπει να λαμβάνουν οι μεγάλες εταιρείες σε περίπτωση που υπάρχουν σημαντικά τρωτά σημεία και, σε περίπτωση μη ανάληψης δράσης, να καθιστά υποχρεωτική τη διαφοροποίηση. Αυτό αναμένεται να συμβάλει και στην τόνωση της ζήτησης για έργα εντός της αξιακής αλυσίδας της ΕΕ και να διευκολύνει την εξασφάλιση του εφοδιασμού από αξιόπιστες χώρες-εταίρους. Στο σημερινό γεωπολιτικό πλαίσιο, τα μακροπρόθεσμα οφέλη της διαφοροποίησης υπερτερούν σε μεγάλο βαθμό του βραχυπρόθεσμου οικονομικού κόστους. Τα εν λόγω οφέλη θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τόσο από τις ιδιωτικές εταιρείες όσο και από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, η περίπτωση της αμυντικής βιομηχανίας της ΕΕ χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Οι έλεγχοι των εξαγωγών κρίσιμων πρώτων υλών, με δεδομένο ότι απορρίπτεται η στρατιωτική τελική χρήση, συμπεριλαμβανομένων των **εξωεδαφικών ελέγχων από τρίτες χώρες του αμυντικού εξοπλισμού που περιέχει κρίσιμες πρώτες ύλες**, αποτελούν σαφή και υπαρκτή απειλή για την ασφάλεια και την άμυνα της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη, σε συντονισμό με το ΝΑΤΟ, θα πρέπει να κινητοποιήσουν κάθε δυνατό μοχλό που έχουν στη διάθεσή τους για την ταχεία μείωση των εξαρτήσεων για κρίσιμες πρώτες ύλες από τις αξιακές αλυσίδες της αμυντικής βιομηχανίας, με τη χρήση των **αμυντικών δαπανών ως επιπλέον καταλύτη για σύναψη συμφωνιών αγοράς για έργα προτεραιότητας σε κρίσιμες πρώτες ύλες**. Η Επιτροπή εξετάζει κινητροδότηση για τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες

στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας για τις δημόσιες συμβάσεις⁽²⁸⁾ και της οδηγίας για τις **δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας**, καθώς και στο πλαίσιο του σχεδιασμού των εμβληματικών έργων για την αμυντική ετοιμότητα έως το 2030⁽²⁹⁾. Επίσης, οι αναθέτουσες αρχές των κρατών μελών ενθαρρύνονται να παρέχουν τη δυνατότητα στους αναδόχους να προμηθεύονται πρώτες ύλες με ασφαλή τρόπο, π.χ. να δίνουν προτεραιότητα σε έργα βάσει μη τιμολογιακών κριτηρίων, όπως βάσει διαφοροποίησης, ιδίως όταν εξαρτώνται από πρώτες ύλες που διυλίζονται ή ανακυκλώνονται στην ΕΕ.

4.3. Στήριξη της δημιουργίας αποθεμάτων για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής ανθεκτικότητας

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη κάνουν προσπάθειες για τον συντονισμό των αποθεμάτων κρίσιμων πρώτων υλών, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τον περιορισμό των κινδύνων εφοδιασμού. Επί του παρόντος, πολλές εταιρείες αγοράζουν κρίσιμες πρώτες ύλες μόνον όταν είναι αναγκαίο, καθώς παρεμποδίζονται από τον περιορισμένο αριθμό αδειών από την Κίνα, από την έλλειψη δυνατοτήτων αποθήκευσης, από τις ανεπαρκείς επιλογές χρηματοδότησης και από τις μεταβαλλόμενες προδιαγραφές υλικών κατά τη διάρκεια μεγάλων περιόδων αποθήκευσης. Η κατάσταση αυτή οδηγεί σε μη βέλτιστες συνθήκες αγοράς κατά τις περιόδους υψηλών τιμών και χαμηλών επιπέδων δημιουργίας αποθεμάτων. Σε περίπτωση διαταραχών, δεν υπάρχει διαρθρωτικό μέσο στην ΕΕ για τη διαχείριση των αποθεμάτων κρίσιμων πρώτων υλών και τη διασφάλιση της ορθής και δίκαιης διάθεσης σε όλα τα κράτη μέλη, ενώ έχουν γίνει σημαντικές στρατηγικές προσπάθειες από τρίτες χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα, προκειμένου να διασφαλίσουν τη δική τους ασφάλεια και οικονομική σταθερότητα.

Τον Ιούλιο του 2025 εγκρίθηκε η στρατηγική της ΕΕ για τη δημιουργία αποθεμάτων, με στόχο τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας και του συντονισμού των συστημάτων δημιουργίας αποθεμάτων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο⁽³⁰⁾. Επιπλέον το επικείμενο πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία θα στηρίζει δραστηριότητες που σχετίζονται με την επιτάχυνση των προσαρμογών στις διαρθρωτικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με τις πρώτες ύλες, τη δημιουργία αποθεμάτων και την ανάπτυξη προβλεπόμενης ικανότητας ταχείας ενίσχυσης.

Η Επιτροπή και αρκετά κράτη μέλη συνεργάζονται σε πιλοτικό έργο για τη δημιουργία αποθεμάτων κρίσιμων πρώτων υλών προκειμένου να αναπτυχθεί μια αποτελεσματική και συντονισμένη προσέγγιση για τη δημιουργία αποθεμάτων κρίσιμων πρώτων υλών εντός της ΕΕ. Το πιλοτικό έργο θα τεθεί σε λειτουργία στις αρχές του 2026, με βάση τις δυνατότητες των κρατών μελών και της Επιτροπής και με ιδιαίτερη προσοχή στις δευτερογενείς πρώτες ύλες. Θα εξεταστούν οι υλικοτεχνικές διαστάσεις της δημιουργίας αποθεμάτων, όπως οι συνθήκες αγοράς, αποθήκευσης και διάθεσης κρίσιμων πρώτων υλών. Επίσης, στο πλαίσιο του πιλοτικού έργου θα εξεταστεί ο τύπος των αποθεμάτων που υποστηρίζουν καλύτερα την ευρωπαϊκή βιομηχανία λαμβανομένων υπόψη των χρηματοδοτικών εργαλείων που είναι διαθέσιμα για τις εν λόγω

⁽²⁸⁾ [Οδηγία 2014/23/ΕΕ](#) σχετικά με τις συμβάσεις παραχώρησης, [οδηγία 2014/24/ΕΕ](#) σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και [οδηγία 2014/25/ΕΕ](#) για τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας.

⁽²⁹⁾ Οδηγία 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ.

⁽³⁰⁾ COM(2025) 528 final.

δραστηριότητες και θα διασφαλιστεί η συνοχή με τις προσπάθειες της βιομηχανίας. Στη συνέχεια, το κέντρο θα ενσωματώσει τις δράσεις του εν λόγω πιλοτικού έργου κατά τη διεξαγωγή των εργασιών δημιουργίας αποθεμάτων.

Δράσεις για την αύξηση της ζήτησης για ευρωπαϊκά έργα στην Ευρώπη και τη δημιουργία βιώσιμης αγοράς
Έως το πρώτο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα δρομολογήσει τον πρώτο γύρο αντιστοίχισης στο πλαίσιο της πλατφόρμας της ΕΕ για την ενέργεια και τις πρώτες ύλες, εστιάζοντας στην αξιακή αλυσίδα των μόνιμων μαγνητών σπάνιων γαιών, των μπαταριών και των πρώτων υλών για αμυντικά προϊόντα.
Στο πλαίσιο του RESourceEU, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες με σκοπό την τόνωση των προσπαθειών διαφοροποίησης της αλυσίδας εφοδιασμού των μεγάλων φορέων της αγοράς, προκειμένου να αποφευχθεί η εξάρτηση από μεμονωμένες πηγές εφοδιασμού.
Η Επιτροπή διερευνά κίνητρα για διαφοροποίηση στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας και στο πλαίσιο του σχεδιασμού των εμβληματικών έργων αμυντικής ετοιμότητας έως το 2030.
Έως το πρώτο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα ξεκινήσουν ένα πρώτο πιλοτικό έργο για τη δημιουργία αποθεμάτων κρίσιμων πρώτων υλών.

5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

5.1. Ενίσχυση της παρακολούθησης των αλυσίδων εφοδιασμού και συντονισμός των αντιδράσεων στις διαταραχές του εφοδιασμού

Σε περιόδους κρίσεων, η ΕΕ έχει πρωτίστως ευθύνη να προστατεύει την ενιαία αγορά, και η Επιτροπή διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη συνεργάζονται αντί να προβαίνουν σε αντικρουόμενη μεταξύ τους δράση. Αυτός είναι ο κύριος στόχος του κανονισμού για κατάσταση έκτακτης ανάγκης της εσωτερικής αγοράς και για την ανθεκτικότητα της εσωτερικής αγοράς (IMERA) ⁽³¹⁾. Από τον Μάιο του 2026 που θα αρχίσει να ισχύει ο εν λόγω κανονισμός και με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά την εφαρμογή της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την εργαλειοθήκη του IMERA για την αντιμετώπιση των προκλήσεων σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα της ΕΕ. Σε περίπτωση ενεργοποίησης των λειτουργιών επαγρύπνησης ή έκτακτης ανάγκης στην εσωτερική αγορά στο πλαίσιο του IMERA, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να ανταποκρίνεται σε αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με τις παραγωγικές ικανότητες και τα αποθέματα, τις διαταραχές και τις ελλείψεις στις αλυσίδες εφοδιασμού, καθώς και να πραγματοποιεί κοινές αγορές, να δίνει εντολή για αιτήματα με διαβάθμιση προτεραιότητας και να συντονίζει τη διανομή αποθεμάτων.

Πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, η Επιτροπή έχει ήδη καλέσει τα κράτη μέλη να αποτυπώσουν τις διαταραχές του εφοδιασμού και να συντονίσουν τις

⁽³¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/2747 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2024, για τη θέσπιση πλαισίου μέτρων που αφορούν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης της εσωτερικής αγοράς και την ανθεκτικότητα της εσωτερικής αγοράς και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2679/98 του Συμβουλίου (κανονισμός για κατάσταση έκτακτης ανάγκης της εσωτερικής αγοράς και για την ανθεκτικότητα της εσωτερικής αγοράς).

αντιδράσεις. Αυτό κατέστη δυνατό χάρη στην παρακολούθηση των αλυσίδων εφοδιασμού η οποία διενεργήθηκε στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή έχουν αρχίσει να διενεργούν προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων για τις στρατηγικές αλυσίδες εφοδιασμού και οι επόμενες κοινές ασκήσεις θα επικεντρωθούν στις αξιακές αλυσίδες σπάνιων γαιών και στις κρίσιμες πρώτες ύλες που σχετίζονται με την άμυνα. Επίσης, τα κράτη μέλη πρέπει να παρακολουθούν τους βασικούς φορείς της αγοράς κατά μήκος της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών και να ενημερώνουν την Επιτροπή αν σημαντικά γεγονότα ενδέχεται να παρεμποδίσουν τις συνήθειες δραστηριότητές τους. Είναι σημαντική η συνεργασία με αξιόπιστους εταίρους για την αξιολόγηση των διαταραχών του εφοδιασμού και την ενίσχυση της ετοιμότητας.

5.2. Προστασία της ΕΕ από εχθρικές παρεμβάσεις

Η Επιτροπή εργάζεται για τη χρήση των πληροφοριών που συλλέγονται σχετικά με δυνητικά επιβλαβείς πρακτικές της αγοράς. Μολονότι οι ξένοι επενδυτές μπορούν να συμβάλουν στα έργα κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ, η ΕΕ πρέπει να διασφαλίσει ότι οι επενδύσεις αυτές αποφέρουν πραγματική προστιθέμενη αξία στην ενιαία αγορά και ευθυγραμμίζονται με τους ενωσιακούς στόχους για την οικονομική ασφάλεια. Δεδομένου του στρατηγικού χαρακτήρα της αξιακής αλυσίδας των κρίσιμων πρώτων υλών, η Επιτροπή θα ενσωματώσει τα στρατηγικά έργα της ευρωπαϊκής πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες ως «*έργα ή προγράμματα ενωσιακού ενδιαφέροντος*» στο πλαίσιο του κανονισμού για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο αυξημένο έλεγχο επί των ξένων επενδύσεων στην αξιακή αλυσίδα των κρίσιμων πρώτων υλών της ΕΕ για λόγους ασφάλειας.

Στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2026-2027 θα περιοριστεί η συμμετοχή κινεζικών οντοτήτων και οντοτήτων που βρίσκονται υπό κινεζικό έλεγχο, των οποίων η έδρα βρίσκεται στην ΕΕ, σε όλες τις δράσεις έρευνας και καινοτομίας για κρίσιμες πρώτες ύλες. Η Επιτροπή θα κάνει προσπάθειες για την αναπαραγωγή αυτής της προσέγγισης σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα στην ΕΕ και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν παρόμοια μέτρα και να παρέχουν εγγώρια χρηματοδοτική στήριξη σε κρίσιμες πρώτες ύλες.

Με βάση τις συλλογικές προσπάθειες για τη διασφάλιση των αλυσίδων εφοδιασμού από αθέμιτες πρακτικές της αγοράς, **η Επιτροπή, οι χώρες της G7, η Αυστραλία και η Ουκρανία ενέκριναν τον χάρτη πορείας των χωρών της G7 για τη δημιουργία αγορών κρίσιμων ορυκτών βάσει προτύπων** ⁽³²⁾. Η εφαρμογή του χάρτη πορείας θα προωθήσει την ιχνηλασιμότητα και τη διαφάνεια της αλυσίδας εφοδιασμού, καθορίζοντας παράλληλα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και σχετικά με τη διακυβέρνηση κριτήρια για τη δημιουργία αξιόπιστων και ασφαλών ποιοτικών αγορών για τα κρίσιμα ορυκτά. Με αυτόν τον τρόπο θα δοθεί η δυνατότητα μόχλευσης της ζήτησης για ποιοτικές αγορές σε διεθνές επίπεδο και η υπεύθυνη παραγωγή θα καταστεί παγκόσμιο σημείο αναφοράς. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η διαφοροποίηση και η ανθεκτικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού παραμένουν βασικές συνιστώσες των αγορών που βασίζονται σε πρότυπα.

Προκειμένου να προστατευθούν οι επενδύσεις της ΕΕ και των κρατών μελών σε έργα κρίσιμων πρώτων υλών, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι δεν θα είναι δυνατόν να διαταραχθεί η βιωσιμότητά τους με επιθετική χειραγώγηση της αγοράς και με πρακτικές και πολιτικές που δεν στηρίζονται στην οικονομία της αγοράς από κατεστημένους

⁽³²⁾ <https://g7.canada.ca/en/news-and-media/news/roadmap-to-promote-standards-based-markets-for-critical-minerals>.

προμηθευτές. Σε στενό συντονισμό με την G7 και άλλους εταίρους, και σύμφωνα με την ανακοίνωση για την οικονομική ασφάλεια, η Επιτροπή προτίθεται να διαμορφώσει και να αναπτύξει μια ισχυρή προσέγγιση πολιτικής, η οποία θα περιλαμβάνει και μέσα για το εμπόριο και θα διασφαλίζει ότι η ΕΕ μπορεί να ενεργεί γρήγορα και αποφασιστικά σε περίπτωση χρήσης μη εμπορικών πρακτικών από τρίτες χώρες, όπως η χειραγώγηση των τιμών, στις αξιακές αλυσίδες κρίσιμων πρώτων υλών ⁽³³⁾. Με τον τρόπο αυτόν, η Επιτροπή θα αξιοποιήσει τα βασικά πλεονεκτήματα της ΕΕ, όπως η πρόσβαση στην ενιαία αγορά της, προκειμένου να διασφαλιστεί η βραχυπρόθεσμη πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες σε περίπτωση διατάραξης της αλυσίδας εφοδιασμού από τρίτες χώρες.

Δράσεις για την προστασία της ενιαίας αγοράς και της ανθεκτικότητας της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών
Από το δεύτερο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα κινητοποιήσει την εργαλειοθήκη του IMERA για την προστασία της εσωτερικής αγοράς από διαταραχές του εφοδιασμού στην αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών.
Έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα ενσωματώσει στρατηγικά έργα για τις κρίσιμες πρώτες ύλες στον κανονισμό για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, ώστε να αυξηθεί ο έλεγχος των ξένων επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς.
Παράλληλα, η Επιτροπή και οι εταίροι της G7 θα αναπτύξουν αγορές κρίσιμων πρώτων υλών βάσει προτύπων, οι οποίες θα στηρίζονται σε κριτήρια περιβαλλοντικά, κοινωνικά, διακυβέρνησης, διαφοροποίησης του εφοδιασμού και ανθεκτικότητας.
Έως το δεύτερο τρίμηνο του 2026, η Επιτροπή θα αναπτύξει μια ισχυρή προσέγγιση πολιτικής, στην οποία θα περιλαμβάνονται και μέσα για το εμπόριο, για την αντιμετώπιση μη εμπορικών πρακτικών, όπως οι στρεβλώσεις των τιμών, στην αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών.

6. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ

6.1. Ενίσχυση και διεύρυνση της δέσμευσης της ΕΕ

Για τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού της ΕΕ με κρίσιμες πρώτες ύλες, η Επιτροπή προωθεί, εξ ονόματος της ΕΕ και σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, ένα θεματολόγιο προδραστικής διπλωματίας για τις κρίσιμες πρώτες ύλες. Εκτός από τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών και τις εταιρικές σχέσεις καθαρού εμπορίου και επενδύσεων, από το 2021 και μέχρι σήμερα έχουν συναφθεί για τις πρώτες ύλες **15 συμφωνίες στρατηγικών εταιρικών σχέσεων** με χώρες πλούσιες σε πόρους, και η ΕΕ επεκτείνει περαιτέρω το δίκτυο των εταιρικών της σχέσεων με αξιόπιστους εταίρους ⁽³⁴⁾.

Στόχος των εν λόγω εταιρικών σχέσεων είναι να αποφέρουν οφέλη τόσο στην ΕΕ όσο και στους εταίρους της μέσω του τοπικού εμπλουτισμού. Η δημιουργία τοπικής προστιθέμενης αξίας και θέσεων εργασίας είναι ουσιαστικής σημασίας, καθώς, μεταξύ άλλων, παρέχεται η δυνατότητα σε τρίτες χώρες να ενισχύσουν την ικανότητά τους πέραν της εξόρυξης. Συνολικά, σκοπός των συμπράξεων είναι η ενοποίηση της αξιακής αλυσίδας

⁽³³⁾ Να συμπεριληφθεί παραπομπή.

⁽³⁴⁾ Αργεντινή, Αυστραλία, Γροιλανδία, Ζάμπια, Καζακστάν, Καναδάς, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Ναμίμπια, Νορβηγία, Νότια Αφρική, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Ρουάντα, Σερβία και Χιλή.

και των δύο μερών μέσω της υποστήριξης κοινών έργων και της συνεργασίας στον τομέα των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και σχετικών με τη διακυβέρνηση (στο εξής: ΠΚΔ) προτύπων, καθώς και στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας.

Το πιο πρόσφατο μνημόνιο συνεννόησης συνάφθηκε με τη **Νότια Αφρική** στις 20 Νοεμβρίου 2025. Η εφαρμογή του θα υποστηρίξει την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων, όπως είναι το στρατηγικό έργο Zandkopsdrift για την παραγωγή σπάνιων γαιών και μαγγανίου και η μονάδα μονοένυδρου θειικού μαγγανίου υψηλής καθαρότητας της εταιρείας Manganese Metal Company. Επιπλέον, η Επιτροπή ξεκίνησε διμερείς διαπραγματεύσεις με τη **Βραζιλία**, στρατηγικό εταίρο με σημαντικές αξιακές αλυσίδες σχετικά με σπάνιες γαίες, νιόβιο, νικέλιο, γραφίτη, λίθιο, μαγγάνιο και αλουμίνιο.

Επίσης, η Επιτροπή θα κάνει προσπάθειες για την ενσωμάτωση της αξιακής αλυσίδας πρώτων υλών της ΕΕ σε στρατηγικούς εταίρους, χώρες ΣΕΣ, χώρες της διεύρυνσης και γειτονικές χώρες. Για παράδειγμα, θα χρηματοδοτήσει έργα κρίσιμων πρώτων υλών μέσω του επενδυτικού πλαισίου για την Ουκρανία, από τα οποία ενδέχεται να επωφεληθούν στρατηγικά έργα στην Ουκρανία και να προωθηθεί η υλοποίηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ–Ουκρανίας στον τομέα των πρώτων υλών. Κατά περίπτωση, θα παρέχει επίσης χρηματοδοτικά μέσα μέσω του πλαισίου επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια, ώστε να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση των βιομηχανικών αξιακών αλυσίδων τους στην ΕΕ. Θα ενισχυθεί η συνεργασία με τις γειτονικές χώρες της Ένωσης, ιδίως στη Βόρεια Αφρική, όσον αφορά την πρόσβαση σε πόρους φωσφορούχων πετρωμάτων και ποτάσας, καθώς και στις χώρες του Κόλπου. Το επικείμενο σχέδιο δράσης του συμφώνου για τη Μεσόγειο θα περιλαμβάνει σειρά επενδυτικών έργων που θα παρέχουν εξίσου αμοιβαία επωφελείς ευκαιρίες στις χώρες-εταίρους της Νότιας Γειτονίας της Ένωσης.

6.2. Αξιοποίηση πολυμερών πρωτοβουλιών για τη διασφάλιση διαφοροποιημένων πηγών εφοδιασμού

Σε πολυμερές επίπεδο, η ΕΕ και οι εταίροι της G20 εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τη διαμόρφωση ενός **πλαίσιου για τα κρίσιμα ορυκτά**, το οποίο είναι ένα συνεργατικό σχέδιο στρατηγικής για να διασφαλιστεί ότι, σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα, τα κρίσιμα ορυκτά προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και ευημερία⁽³⁵⁾. Το εν λόγω πλαίσιο θα συμβάλει, μεταξύ άλλων, στην προώθηση της χαρτογράφησης των γεωλογικών πόρων, στη βελτίωση των προτύπων ΠΚΔ και στην αύξηση των επενδύσεων στην αξιακή αλυσίδα κρίσιμων πρώτων υλών.

Για τη συλλογική ελαχιστοποίηση των κινδύνων των έργων κρίσιμων πρώτων υλών, η Επιτροπή στηρίζει τη συμμαχία παραγωγής κρίσιμων ορυκτών στο πλαίσιο της καναδικής προεδρίας της G7. Ο κατάλογος των έργων που υποστηρίχθηκαν και ανακοινώθηκαν κατά τη διάρκεια της υπουργικής συνόδου της G7 τον Οκτώβριο του 2025 αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τον συντονισμό των προσπαθειών για τη στήριξη της παγκόσμιας αλυσίδας εφοδιασμού κρίσιμων πρώτων υλών. Οι επικείμενες εκδόσεις του καταλόγου θα πρέπει να περιλαμβάνουν πρόσθετα έργα που βρίσκονται σε διαφοροποιημένο σύνολο έννομων τάξεων. Η συμμαχία για την παραγωγή κρίσιμων ορυκτών και ο χάρτης πορείας της G7 για τις αγορές που βασίζονται σε πρότυπα απηχούν

⁽³⁵⁾ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2025/11/22/g20-johannesburg-leaders-declaration/>.

τις δράσεις που περιγράφονται ανωτέρω τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης στην αξιακή αλυσίδα των κρίσιμων πρώτων υλών.

Δράσεις σύμπραξης με τρίτες χώρες για τη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού
Στο πλαίσιο της «Ομάδας Ευρώπη», τα διπλωματικά και οικονομικά εργαλεία της ΕΕ θα στηρίζουν επίσης τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ εταιρειών της ΕΕ και τρίτων χωρών.
Η Επιτροπή θα ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας εταιρικής σχέσης με τη Βραζιλία. Η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνεργασία με τις χώρες της Νότιας Γειτονίας, ιδίως με το επικείμενο σχέδιο δράσης του συμφώνου για τη Μεσόγειο.
Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει τη συμμαχία με την G7 για την παραγωγή κρίσιμων ορυκτών με στόχο την ελαχιστοποίηση των κινδύνων για τα έργα κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ και στις χώρες-εταίρους.
Η Επιτροπή θα δώσει συνέχεια στην κοινή δέσμευση και στην ισχυρή ώθηση για διαφοροποίηση σε επίπεδο G20, υπό το πρίσμα του πλαισίου της G20 για τα κρίσιμα ορυκτά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μολονότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθορίσει σαφή ατζέντα για τη διασφάλιση του εφοδιασμού της με κρίσιμες πρώτες ύλες, το υφιστάμενο υψηλό επίπεδο εξάρτησης αναμένεται να μειωθεί μόνο σταδιακά και μεσοπρόθεσμα. Δεδομένης της κλίμακας της πρόκλησης, μόνον η τολμηρή συλλογική και κοινή δράση της ΕΕ και των κρατών μελών μπορεί να στηρίξει την ευρωπαϊκή βιομηχανία σε μια προσπάθεια διαφοροποίησης μεγάλης κλίμακας μέσω της κινητοποίησης εύρους εργαλείων, ικανοτήτων και οικονομικής ικανότητας για την ανάπτυξη μιας σταθερής και αποτελεσματικής αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών στην ΕΕ.

Το σχέδιο RESourceEU καθορίζει σειρά δράσεων για την ενίσχυση της πολιτικής διαφοροποίησης της ΕΕ με βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο, με σκοπό την ταχεία αύξηση της ανθεκτικότητας της Ένωσης σε διαταραχές των αλυσίδων εφοδιασμού και την ενημέρωση των αγορών ότι υπάρχει μια νέα κατεύθυνση πολιτικής μεσοπρόθεσμα. Οι δράσεις αυτές θα ενισχυθούν με τη δημιουργία ενός κέντρου το οποίο θα διαχειρίζεται ειδικά εργαλεία και μηχανισμούς στήριξης των τιμών και θα έχει την ικανότητα να προωθεί τη διαφοροποίηση, την ανάπτυξη έργων και την ανθεκτικότητα της αξιακής αλυσίδας κρίσιμων πρώτων υλών της ΕΕ. Το κέντρο θα υποστηρίζεται με τη χρηματοδοτική ικανότητα που παρέχει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας, η οποία προτείνεται ως τμήμα του μελλοντικού πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Η διαφοροποίηση του εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες πρέπει να καταστεί κορυφαία πολιτική προτεραιότητα της ΕΕ κατά τα επόμενα έτη. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της, κινητοποιώντας όλα τα μέσα πολιτικής και τα χρηματοδοτικά μέσα, προκειμένου να διευρυνθεί η βάση προμηθευτών κρίσιμων πρώτων υλών της ΕΕ, να ενισχυθεί η εγχώρια εξόρυξη και ανακύκλωση και να μειωθούν οι υφιστάμενες υπερβολικές εξαρτήσεις από κρίσιμες πρώτες ύλες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα των κρίσιμων πρώτων υλών με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις τρίτες χώρες-εταίρους, τους συμφεροντούχους του κλάδου παραγωγής και την κοινωνία των πολιτών. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο να εγκρίνει το σχέδιο αυτό. Η συνεργασία θα καθορίσει την επιτυχία του RESourceEU.